

Salvador Casals President de la Federació d'Ateneus de Catalunya

“Costa explicar que ser lliures té un cost”

NOM • “Encara hi ha gent que associa els ateneus a llocs on hi ha gent gran” **DE LA GENT** • “Reclamem que els centres cívics siguin gestionats des del teixit associatiu” **MUNICIPALISME** • “Per a nosaltres va ser molt complicat quan els municipis van muntar les seves aules de música, de teatre, auditoris i centres cívics a les grans ciutats, a les mitjanes i a les petites”

Mireia Rourera
BARCELONA

A Catalunya els ateneus s'han de mirar amb una visió àmplia. Al contrari que a la resta de l'Estat, on són centres quasi únicament intel·lectuals i culturals, molt sovint referents de la classe social més privilegiada, a casa nostra i sota la definició d'ateneu hi trobem ateneus, casinos, casals, centres, fomentos, lluïsos... Centres interclassistes, populars i més en contacte amb la comunitat, amb activitats diverses socials, educatives, culturals i esportives. “Toquem des de les puntes de coixí fins a un club de bàsquet o un club d'escacs”, explica Salvador Casals, president de la Federació d'Ateneus de Catalunya. Els ateneus van néixer en el segle XIX i han estat un pilar fonamental en la defensa de la llengua i la identitat del país. Encara que el nom sigui vuitcentista – “el nostre principal problema és d'identitat”, diu Casals – avui continuen mobilitzant centenars de milers de persones de totes les edats.

La Federació d'Ateneus de Catalunya. De què parlem?

Aplega 174 ateneus i té uns 100.000 socis. Hi ha ateneus molt petits en un àmbit rural; poden ser un cafè i una sala al darrere, una sala on, per cert, és on es fa tot en aquell poble, on se celebren les festes assenyalades, sigui el carnaval, sigui la recepció dels Reis, sigui el ball de la festa major. És on es troben els joves i on els grans van a jugar a cartes. Però després tenim els grans, com ara el Centre de Lectura de Reus o l'Ateneu Barcelonès. O entitats implicades en la vida de barri com els Lluïsos de Gràcia, que ara encapçala un projecte de transformació absoluta.

L'Ateneu Barcelonès no és una mica tancat?

No ho crec. Han sabut trobar una activitat transformadora

En Salvador Casals, al pati de butaques de l'Ateneu de Vilafranca ■ JOSÉ CARLOS LEÓN

que molts cops també és la clau per a la seva supervivència. En aquest cas ha estat l'escola d'escriptura, una referència d'activitat de creació literària per on passen 2.000 persones cada any! Si s'hagués quedat tancat en un model de classe possiblement ara no seria un model d'èxit. El repte ara és, per a tots els ateneus, aconseguir que la gent que passa per l'entitat s'hi quedi i se'n faci sòcia. Costa explicar que ser lliures i fer associacionisme lliure té un cost.

Vostès tenen subvencions?

Poques, d'entre un 5 i un 15 per cent. Per això tenim llibertat.

Han marcat el caràcter del país

No només pel que fa a la difusió de la cultura i la llengua, sinó també en el vessant sociocultural. Dels ateneus neix l'excursionisme, la preservació de la sardana, el cooperativisme. Moltes de les nostres entitats neixen per donar suport a les persones més desfavorides, gairebé com a mutualitats. Altres ateneus neixen al voltant de l'Església, els moviments joves catòlics, per exemple.

L'activitat més important?

Es podria destacar el teatre amateur, que té cabuda dins els teatres dels ateneus; el cant co-

Poder ser en llibertat

La gran diferència amb els centres cívics és que en els ateneus l'entitat és dels socis, que decideixen el que es fa, cosa que els dona la llibertat. Avui la majoria d'ateneus tenen una visió oberta i organitzen activitats dintre i fora de l'entitat. Els ateneus limitats només als seus socis tenen un encaix difícil en el segle XXI. Canvien al ritme dels seus socis, i passa sovint que un que en un moment donat pot semblar que és mort, en un parell d'anys dona un tomb perquè l'agafen un grup de joves amb empena i el reconverteixen.

clàusules d'un contracte. Reclamem que els centres cívics siguin gestionats des del teixit associatiu.

Els ajuntaments us han menystingut?

No ens han vist!

Per què? Ateneu sona a antic?

Potser sí que no ens hem sabut explicar. Fa uns quinze anys vam haver de fer un llibre per explicar que teníem gent jove, canalla, casals d'estiu, casals de dansa, de ball, d'escacs... perquè encara hi havia gent que associava els ateneus a gent gran. Això ens va agafar quan s'estava definint el PCAT, el pla

Per posar al dia els ateneus avui farien falta uns 25 milions d'euros

d'equipaments de Catalunya, que no incloïa els ateneus. També hi va haver una qüestió de disposició de recursos per part de l'administració que els permetia ser autònoms. Si podien construir un teatre, per què n'havien de rehabilitar un d'una entitat? Després amb la crisi s'ha vist el que costa mantenir tot això, i nosaltres els diem: “Mireu al vostre voltant, hi ha un munt de teatres a tot el territori!” No hi ha hagut un canvi de tendència, però sí que hi ha més sensibilitat, se'ns comença a valorar, el nostre patrimoni i la feina feta. Hi va haver un Pla Ateneus l'any 2006 del govern molt important. També un pla de l'Ajuntament de Barcelona. Ha anat bé, però en l'àmbit de país cal un nou pla. Creiem que per posar al dia els ateneus calen uns 25 milions d'euros. ■